

STORTINGET

Representantforslag 145 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Birgit Oline Kjerstad, Lars Haltbrekken, Alfred Jens Bjørlo, Ola Elvestuen, Sofie Marhaug og Une Bastholm

Dokument 8:145 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Birgit Oline Kjerstad, Lars Haltbrekken, Alfred Jens Bjørlo, Ola Elvestuen, Sofie Marhaug og Une Bastholm om å stanse gruvedumping i sjø

Til Stortinget

Bakgrunn

Sjødeponi fra gruveindustri er en driftsform som forurensar marine økosystemer, og er derfor blitt ulovlig i stadig flere land. Av verdens 2 500 industrielle gruver er det bare 11 som dumper avfallet i sjø. Fem av dem finner man i Norge.

17. juni 2020 fikk Nordic Mining ved Nordic Rutile AS driftskonsesjon fra Direktoratet for mineralforvaltning for gruvedrift på Engebøfjellet i Naustdal kommune, med åpent dagbrudd og hvor kjemikalieholdige restmasser skal dumpes i Førdefjorden. Året før hadde Nussir ASA fått det samme for gruvedrift i Repparfjorden. Begge prosjektene har tidligere – i 2015 og 2016 – fått utslippstillatelser, som begge ble påklaget.

Tillatelsen til Nussir ASA ble møtt med sterke protester over hele landet. Både Sametinget og sentrale miljøorganisasjoner har varslet at de vil klage på tillatelsen på grunn av gruva slik den planlegges gjennomført. Sjødeponiet vil ha store negative konsekvenser for miljøet i Repparfjorden, men selve gruvedriften vil i tillegg ha store negative konsekvenser for reindriftsnæringa i området. Det er tvilsomt om dette er i tråd med urfolksrettigheter slik de ble stadfestet i høyesterettsdommen om vindkraftverket på Fosen.

Tillatelsen til sjødeponi i Førdefjorden har blitt møtt med tilsvarende store protester fra miljøorganisasjoner, lokalbefolkning og annet næringsliv. Nordic Mining har fått konsesjon til å utvinne rutil og granat fra forekomster i Engebøfjellet i Sunnfjord kommune. Restmassene fra gruvedriften er planlagt deponert i Førdefjorden. Nå har selskapet varslet at de setter i gang arbeidet med driften.

Miljøkonsekvenser

Konsekvensene av et sjødeponi i Førdefjorden er store. Da Miljødirektoratet skulle uttale seg om de rent miljømessige sidene ved prosjektet, frarådet de det. Dumpingen vil utrydde alt liv i deponiområdet, og det er en stor risiko for at den vil forurense resten av fjorden. Førdefjorden er en nasjonal laksefjord og er en av de sunneste fjordene, og samtidig har villaksen nettopp havnet på rødlista. I alle andre sammenhenger vil det å dumpe et lastebillass med kjemikalieholdig steinstøv og slam i en fjord, annethvert minutt i 50 år framover, være utenkelig.

Etter at tillatelsen til å forurense ble gitt, er det kommet ny kunnskap om langtidsvirkninger av sjødeponi i fjord. Kartlegging av gruvedumping i Jøssingfjorden gjort av Havforskningsinstituttet i 2017 viste at 33 år etter at dumping var avsluttet, er likevel havbunnen ikke i nærheten av å være som før. Det vil ta mange år før den er slik den var før gruveavfallet ble dumpet.

Det er siden tillatelsene for begge sjødeponiene ble gitt, kommet ny kunnskap om miljøbelastninger i fjordmiljøer. En FN-rapport om naturmangfold har vist at endringer i havet med temperatur påvirker fjordene. Utvidelsen av pukcellaksen i Repparfjorden de siste årene har satt fjordmiljøet under høyere press, og i tillegg er

det økt kunnskap om og fokus på plastforurensing i havet, som det for kun få år siden ikke var noe særlig oppmerksomhet rundt. Dette gjør samlet sett at de tillatelsene som er blitt gitt, både må og kan trekkes tilbake.

Sirkulærøkonomi og avfallshåndtering

Det følger av Nordic Rutile AS sine egne planer at de skal utnytte ca. 15 pst. av malmen, altså det berget som går til oppredning etter at gråberget er sortert ut. Det er i dag andre selskap som søker om konsesjon, som skal utnytte en mye større andel. Det er en ambisjon for både regjeringen og forslagsstillerne at Norge skal være et foregangsland i utviklingen av en grønn sirkulærøkonomi som utnytter ressursene bedre. Det er klart at det er mulig å utnytte ressursen i fjellet på en alternativ måte, ikke med deponi, men med tilbakefylling og avfallshåndtering av gruvemassene. Dette vil sannsynligvis fortsatt også være lønnsomt, selv om et deponi sannsynligvis er mer lønnsomt.

En tillatelse til å forurense må hvile på helt reelle interesseavveininger og skal i utgangspunktet ikke beskytte en høy profitt. I og med at det finnes alternativer, er det i alle tilfeller ikke nødvendig med den planlagte forurensingen.

Norge har også implementert flere direktiv gjennom EØS-avtalen som regulerer mineraldrift og vannkvalitet. I vannforskriften, som er en gjennomføring av vanddirektivet, er et av kravene for inngrep som senker vannkvaliteten, at alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling, og at samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet.

Dette synes ikke å være tilfellet i dag når det er mulig å gjennomføre det samme tiltaket uten at det går på bekostning av vannkvaliteten.

Mineraldirektivet stiller også klare krav til planer for avfallshåndtering og minimering av avfall. Begge disse direktivene har ESA nå stilt spørsmål om overfor Klima- og miljødepartementet, og det bør være grunn til at begge disse prosjektene settes på vent til disse spørsmålene er ferdig avklart.

Det er levert inn en omgjøringsbegjæring for utslippstillatelsen for Engebøfjellet på den bakgrunn at

det er mulig, og også lønnsomt, å benytte en annen løsning hvor det ikke er behov for et stort dagbrudd og dagbruddsdeponi og heller ikke sjødeponi. Dette tilsier at kriteriene for en tillatelse, om at løsningen skal være nødvendig, ikke er til stede. Situasjonen nå er at driftskonsesjonen til Nordic Rutile er påklaget til Nærings- og fiskeridepartementet.

Oppsummert

Norge er et av svært få land som tillater dumping av gruvemasser i sjø. Det er også flere selskaper som ikke vil kjøpe mineraler fra gruver med sjødeponi. Dette fikk Nussir ASA oppleve da en av deres største kjøpere trakk seg på grunn av at de mente selskapet ikke oppfylte bærekraftskriterier knyttet til miljø og urfolksrettigheter. Dumping i fjorden gir irreversible inngrep og ødeleggelse av havbunnen og forurensing i havet av plast og kjemikalier. I tilfellet for Engebøfjellet finnes det også sannsynligvis lønnsomme alternativer til et sjødeponi. Det er ingen grunn til å tåle at fjordbunnen må dø for å utvinne mineraler, spesielt ikke der det finnes andre og mer ressurseffektive muligheter.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen trekke tilbake tillatelser til gruve drift med sjødeponier planlagt i Repparfjorden (Nussir ASA) og Førdefjorden (Nordic Rutile AS).
2. Stortinget ber regjeringen om ikke å stadfeste driftskonsesjonen gitt av Direktoratet for mineralforvaltning til Nordic Rutile AS for utvinning i Engebøfjellet.
3. Stortinget ber regjeringen legge til grunn at det ikke skal gis konsesjoner til mineralutvinning i Engebøfjellet uten at det stilles krav om nullutslipp for avfall, strenge krav om tilbakeføring av masser og krav om at håndtering av avfall ikke skal skje i åpent landdeponi. Det skal ikke gis tillatelse til sjødeponi.

10. mars 2022

Birgit Oline Kjerstad

Lars Haltbrekken

Alfred Jens Bjørlo

Ola Elvestuen

Sofie Marhaug

Une Bastholm